

Asia: VN/3071/2020

Arviomuistio hallinnon automaattiseen päätöksentekoon liittyvistä yleislainsäädännön sääntelytarpeista

Automaattisen päätöksenteon nykytila ja sääntelytarpeet

Miten arvioitte automaattiseen päätöksentekoon liittyvää tilannekuvaa ja yleisesti asiaan liittyviä sääntelytarpeita?

Tällä hetkellä seurakuntien ja laajemmin kirkon hallinnossa ei esiinny automaattista päätöksentekoa. Poissuljettua ei ole, että jossain vaiheessa seurakunnissa tai laajemmin kirkossa otettaisiin käyttöön automaattinen päätöksenteko joidenkin asiaryhmien osalta.

Kirkkohallitus pitää hyvänä näkemystä, jonka mukaan hallintolakiin sijoitettaisiin hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevia säännöksiä, jotka ovat luonteeltaan yleisiä.

Automaattisen päätöksenteon käyttöalan raja

Miten arvioitte arviomuistiossa ehdotettua käyttöalan rajaamista tilanteisiin, joissa ratkaisu on johdettavissa koneellisesti lainsäädännöstä ja tiedossa olevista yksiselitteisistä faktoista tilanteessa, jossa päätöksentekoon ei liity harkintavaltaa?

Kirkkohallitus pitää esitettyä rajausta hyvänä.

Miten arvioitte ehdotettua lähtökohtaa, jonka mukaan automaattinen päätöksenteko voisi yleislainsäädännön nojalla perustua vain viranomaisen ennalta määrittelemiin, lainsäädännön mukaisiin päättelysääntöihin (ei esimerkiksi oppivaan tekoälyyn)?

Kirkkohallitus pitää esitettyä lähtökohtaa hyvänä ja hyvän hallinnon mukaisena. Automaattisen päätöksenteon tulee olla avointa ja oikeudelliseen arvioon perustuvaa. Oppivan tekoälyn kohdalla näin ei välttämättä olisi ja tuolloin mahdollisia lisävarmistuksia lainalaisuusperiaatteen ja muiden perustuslaista tulevien vaatimusten täyttymiseksi olisi tarpeen tehdä.

Hyvän hallinnon ja oikeusturvan varmistaminen

Olisiko lakiin syytä ottaa säännös, jossa korostetaan viranomaisen velvollisuutta varmistua, että automaattisen päätöksentekojärjestelmän käyttö ei vaaranna hyvän hallinnon, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumista? Tulisiko näiden periaatteiden toteutumista varmistaa jollain muunlaisella menettelyllä?

Kirkkohallitus katsoo, että hyvän hallinnon, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutuminen tulee jo nyt hallintolain periaatteiden kautta otetuksi huomioon. Viranomaisen tulee kuitenkin luoda omat sisäiset prosessit varmistamaan näiden toteutuminen. Lisäksi edellä mainittujen periaatteiden noudattamisen valvonta kuuluu jo nyt laillisuusvalvojen toimenkuvaan. Näin ollen lakiin ei olisi tarpeen ottaa erityistä säännöstä.

Tietojärjestelmäsäätely ja virkavastuun kohdentaminen

Muistiossa ehdotetaan, että virkavastuun asianmukainen toteutuminen pyrittäisiin varmistamaan kohdentamalla virkavastuu tiettyihin järjestelmän käyttöä koskeviin virkatehtäviin. Miten arvioitte ehdotuksen toimivuutta?

Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että virkavastuun kohdentuminen on selkeää. Tämä on tärkeää sekä kansalaisen että tehtäviä hoitavan virkamiehen oikeusturvan kannalta.

Miten arvioitte ehdotusta, jonka mukaan järjestelmässä käytettävät päätöksentekosäännöt tulisi hyväksyä nimenomaisella päätöksellä? Millaisessa menettelyssä tai kokoonpanossa säännöt tulisi hyväksyä?

Päätöksentekosäännöillä on tärkeä merkitys annettavien päätösten kannalta. Päätöksentekosääntöjen perusteet tulisi hyväksyä nimenomaisella päätöksellä. Sääntöjen hyväksyminen tulisi varmistaa osana normaalia päätöksentekoprosessia eriytettynä siten, että sama henkilö ei hyväksy sääntöjä ja tee ns. teknistä koodaamistyötä. Vaarallisten hyväksymisketjujen välttäminen olisi tärkeää.

Miten arvioitte järjestelmän tai siihen tehtyjen muutosten hyväksymistä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevaa ehdotusta?

-

Miten arvioitte järjestelmän valvontaa koskevaa ehdotusta?

-

Tulisiko virkavastuun kohdentamiseksi ottaa käyttöön muita velvollisuuksia tai menettelyitä?

-

Viranomaisten toiminnan julkisuus ja päätöksenteon läpinäkyvyys

Miten arvioitte ehdotusta, jonka mukaan viranomaiselle tulisi asettaa velvollisuus esittää kuvaus automaattisessa päätöksenteossa sovellettavista päätöksentekosäännöistä ja asioiden valikoitumisesta automaattisesti ratkaistavaksi? Millainen kuvauksen tulisi olla?

Viranomaiselta voitaisiin edellyttää automaattisessa päätöksenteossa sovellettavien päätöksentekosääntöjen kuvausta sekä kuvausta siitä, miten asiat valikoituvat automaattisesti

ratkaistaviksi. Lisäksi käytettäessä automaattista päätöksentekomenettelyä tulisi siitä mainita erikseen.

Miten arvioitte asiakirjan varmentamista koskevaa ehdotusta?

-

Tietosuojaja

Tulisiko automaattiseen päätöksentekoon liittää muunlaisia suojatoimia kuin mitä arviomuistiossa ehdotetaan?

-

Miten lasten erityinen suojan tarve tulisi huomioida automaattisessa päätöksenteossa?

-

Muut sääntelytarpeet

Millä muilla tavoin hallinnon lainalaisuuden, hyvän hallinnon, oikeusturvan ja virkavastuun toteutuminen tulisi yleislainsäädännössä varmistaa?

-

Muut huomiot

Onko teillä muita huomioita arviomuistiossa käsitellyistä aiheista?

-

Pihlaja Pirjo

Kirkkohallitus - Kirkkohallituksen virastokollegio 27.8.2020